Rustem Müyedin

BERÇLİ YÜREKLER

İnsanlarğa büyük baht ketirgen nesnelerden biri sevgi sayıla. Eger onı ömüriñde tedbiq etip olsañ, bahıtlı adam olasıñ. Bir sebeplernen oña irişip olamasañ, şu nazik duyğularıñ yüregiñde berç olıp qala eken. Bunı yalıñız başından keçirgenler bileler.

Biz şeerniñ merkeziy soqağından pıtaqlanğan, aylançıq ve tar soqağında yaşay edik. Şu soqağımızğa başqa bir yerden yañı qoranta köçip keldi. Qarı-qoca esli-başlı kişiler olıp, bir de qızları bar eken. Men daa onuncı sınıfta oquğanda, er kün olarnıñ qapıları ögünden keçe edim. Qayda ketecek olsaq da yolumız şay tüşe ya. Er kün degen kibi, aqşam üstü, qarı-qoca, qapıları ögünde kürsüçiklerine oturıp, kelgen, keçkenlerni seyir etip oturmaqnı adet etkenler. Qocası maallemizniñ qartlarına qoşulıp, dua-senalarda iştirak etmege başlağan. Babam aytqanına köre, şu adamnıñ adı İsmail eken. Yasin-şerifni ezberden bile eken.

Men onuncı sınıfnı bitirgen soñ serbestlikke oğrap, şaşmalağan kibi oldım. Çünki mektepte pek yahşı oqumağanımdan sebep, tasilimni devam etmek içün bir-de-bir institutqa kirmege köz batıramay edim. Menim böyle vaziyetimni duyğan babam:

– Yüksek tasilli adamlar bile iş tapıp olamaylar. Tapqanları ise az aylıqqa çalışmağa mecbur olalar. Eyisi, sen bir zenaat saibi olmaq kereksiñ, – dedi.

Men babamnıñ fikrinen razı oldım, amma qayda ve nasıl zenaat ögrenecegimni köz ögüne ketirip olamadım. Babam menden nasıl zenaatqa avesligim olğanını sorağanda bile iç bir şey aytalmayıp, omuzlarımnı qısqan edim.

Künlerniñ birinde bizge emcem kelgen edi. Babamnen ekisi menim ilerideki yaşayışımnı muzakere etseler de, bir qararğa kelâmadılar. Emcem biraz tüşüngen soñ, babama:

– Sen onı evlendir. Özüniñ ömürini özü qursun, – dedi.

Men quvançımdan, emcemni quçaqlaycağım keldi. “Ah, öyle yapsa edi”, – dep tüşüngende, yüzümde tebessüm peyda olsa kerek, babam:

– Baqsa, sen bunı quvandırdıñ ğaliba, çırayı deñişip ketti, – dedi.

Şu vaqıt bir qararğa kelâlmayıp, emcem evine qaytacaqta:

– Men Zelimhannen laf etip baqayım, belki yanına şegirt etip alsa, bir zenaat saibi olur, – dedi.

– Yahşı olur edi, – dedi babam, – şimdi maqsat para qazanmaqta degil de, zenaat ögrenmekte.

Aradan bir qaç kün keçken soñ, men, şeerimizde maqtavlı ayaqqapçı usta – çeçen milletine mensüp olğan Zelimhan emceniñ yanında çalışmağa başladım. O, pek merametli insan eken. Ayaqqap tikkende neden başlağanını, nelerni nasıl yapqanını maña sabırnen añlata ve yapıp köstere de:

– Şimdilik sen maña kerek olğan malzemelerni azırlap, menim işimni köz etersiñ. Soñ saña bazı şeylerni yaptırırım, – degen edi.

Böylelikle, men er kün Zelimhan emceniñ evine qatnamağa başladım. Bir raatlıq künüm şeerge çıqqanda, merkeziy soqaqtan bizim soqağımızğa bir qız burulğanını kördim. Qız degil, peri. Men onı körgenimnen, yüregime bir şey urulğan kibi oldı. Şu tüzgün endamlı, dülberden-dülber qız bizim tar soqaqqa nege, ya da kimge kelgen eken, dep soqaqnıñ köşesinden baqıp turdım. O, doğru İsmail aqaynıñ azbarına barıp kirdi. Soñundan añlağanıma köre, o, İsmail aqaynıñ qızı eken.

Şu künden soñ o qızını körmek içün qapıları ögünden defalarca keçmege başladım. Onı köralmağanım içün tarsıqıp qaytqan vaqıtlarım çoq olsa da, rastketirgen vaqıtlarım da oldı. Öyle vaqıtta men ondan köz almayıp keçem. O da maña baqqan vaqıtlar ola, amma köz-közge kelgenimiznen, başlarımızını kenarğa bura qoyamız. Menim yüregime ateş tüşkenday ola. Evge qaytıp, teren hayallarğa dalam. Özümniñ cesaretsizligim içün pek tarsıqam. “Yar, yar, yar aman,

yar sevdası pek yaman", – dep yırlağanlarnı hatırlayım. O sözlerge başta emiyet bermey edim. Endi, yüregime sevgi ateşi kirgen soñ, özüm yırlap yürecegim kele.

Bir kün men işke ketkende, o, tükândan qayta edi. Bir-birimizge yaqınlaşqanımıznen, men oña baqıp:

– Meraba, – degenimi özüm de duymay qaldım.

– Meraba, – dedi o da, külümsirep.

Menim içimde bir şey şuvuldap ketti. Qulaqlarıma inanamadım. Şu künü menim yüzümden tebessüm eksik olmadı. Zelimhan emce maña:

– Bugün saña para berecegimni duyıp quvansañ kerek, – dedi.

Oña sırımnı bildirmemek içün şaqanen:

– Bugün anam sütlü botqa pişirdi, oña quvandım, – dedim.

– Oy zavallılar, – dep fısıldadı o yavaştan.

Men: "Para bermese, bermegey edi de, tek ertece qaytarsa, belki bir daa körüşir edim", – dep tüşündim. Şu künü menim tüşüncem tedbiq olunmadı. Lâkin ondan soñ onıñnen körüşken sayın merabalaşmağa başladıq. Bayağı vaqıt keçken soñ, bir rastkelişkende men onıñ ögüne çıqıp:

– Biz çoqtan berli merabalaşamız, lâkin men siziñ adıñızını bilmeyim. Menim adım Enver, – dedim.

– Menim adım Sündüs, – dedi o külümsirep.

Şu vaqıt bir-birimiznen laf etmege cesaretlenmesek de, diger vaqıtlarda rastkelişken sayın men:

– Meraba, Sündüs, – dep selâmlaşmağa başladım. "Sündüsçigim" deycek olam, amma ya begenmese, açuvlansa, dep tüşünem.

Zelimhan emce maña özü yapqan işlerni işanmağa başladı. Menim işimni maqtap: "Aferin! Zenaatnı tez menimsediñ", – dep para da bermege başladı. Babam: "Ondan para alma. Zenaat ögretkeni, seniñ eliñe altın bilezlik kirsetkenden sayıla", – degeni içün paranı almaycaq olsam da, Zelimhan emce:

– Paranı mıtlaq almaq kereksiñ. Çünki onı öz emegiñnen qazanasıñ. Em, sen yetişken yigitsiñ, para kerek olıp qalır, – degen soñ almağa qarar berdim.

Cebimde aqça peyda olğan soñ, Sündüsçigime bir şeyler bahşış etmege istedim. Lâkin ne alırım da, o begengen şey olur? – dep tüşüncege daldım. Neticede, başta bir dülber güldeste berip baqayım. İleride qabul etkenine köre, dönerim, degen qararğa keldim. Lâkin bu soñki vaqıtlarda onı iç de rastketiramayım. Yoqsa o da işke kirdi de, boş vaqıtlarımız bir-birine kelişmeymi? – dep tüşündim, amma ya raatlıq künleri körünmek kerek de. Men qasevetke daldım. Yoqsa evde hasta yata da, onıñ içün körünmey ekenmi? Eger hasta olsa, qazanğan bütün paralarımnı, onı tedaviylemek içün masraf eter edim. Lâkin bunı nasıl bilmeli?

Aradan qış ayları keçti, baar keldi. Ortalıq yeşerdi, çiçekler açtı, küneş qızdıra… İnsannıñ yüregine quvanç kirmek kerek, menim yüregimde nasıldır keder tura. Sündüsçigimni sağındım, amma köralmayım. Özümi bir qafes içindeki kibi is etem. Olarnıñ qapıları ögünden defalarca keçsem de, muqaddes arzumnı qanaatlendiralmayıp qaytam.

Bir raatlıq künü, şeerni dolanıp kelmege istedim. Sündüslerniñ qapılarına ümütsizliknen baqıp keçtim. On-on beş adım ketkenimnen, baqsam, ne köreyim? Merkeziy soqaqtan sevgilim aylanıp çıqtı. Aramızda yigirmi beş, otuz metrlik mesafe olsa da, men yahşı körem. Ebet, Sündüsçigim keleyata. Men öyle quvandım ki, yuvurıp barıp quçaqlaycağım keldi. Lâkin öyle yapmağa daa aqqım olmağanını hatırlap, adımlarımnı çabikletip, yanına barmağa aşıqtım. O da meni körip, külümsiredi. Niayet, onıñ ögüne barıp toqtadım da:

– Meraba, Sündüs! – dedim.

– Meraba, Enver! – dep o, ep külümsirep baqa.

Men ne aytacağımnı bilmeyip turam, o da iç bir şey aytmay. Öyle alda biraz turğan soñ, men:

– Çoqtan körüşmedik, – dedim.

– Ebet. Bayağı vaqıt oldı, – dedi o.

Daa ne aytsam eken, dep tüşünem, amma tilim aylanmay. Niayet:

– Men seni hasta belledim, – dedim söz tapalmayıp.

– Yoq, hasta degil edim. Men qocağa çıqtım, şimdi Taşkentte yaşayım, – dep o, yerge baqtı. Yüzündeki tebessüm de ğayıp oldı. Menim yüregime oq saplanğanday oldı. Yutquna-yutquna:

– Kerçek aytasıñmı? – dep soradım qaltıravuq sesnen.

– Ebet. Kerçek, – dedi o eşitilir-eşitilmez.

Menim bütün vucudım ateşlenip ketti, tizlerim qaltıradı.

– Alla hayırlı etsin. Bahıtlı ol! – dedim, amma dudaqlarım qaltıramağa başladı, közlerimden yaş daneleri tüşem-tüşem, dep turalar. Çırayım küle, amma yüregim ağlay.

– Ya sen ne yapasıñ? – dep soradı Sündüs soluq sesnen.

Men şimdi ağlap yiberecek kibi alda edim. Yavaştan:

– Men endi iç bir vaqıt evlenmeycegim, – dep yavaş-yavaş ketmege başladım. Beş-on adım ketken soñ, ondan ayırılğanıma yazıqsınıp, belki bu soñki körüşüvimizdir, dep artından baqmaq içün çevirildim. Sündüs daa bir adım bile atmayıp tura edi.

Bu adiseden soñ çoq yıllar keçti. Sündüsnen bir daa körüşmek qısmet olmadı. Lâkin o menim hayalımdan, közlerimniñ ögünden bir kün bile ketmedi. Şu soñki körüşüvimizden üç yıl qadar vaqıt keçkende, menim aptem bir işnen Taşkentke kete eken. Menim duyğularımdan ve Sündüske beslegen munasebetimden aptemniñ haberi yoq edi. Avtobusta, tesadüfen bir oturğıçta, yan-yanaşa oturıp ketkenler. Olar laf ete-ete tanış olğanlar. Sündüs yüklü olğanını, lâkin qocasınen muabbet olmağanlarını aytqan.

– Ne yapacaqsıñ? Sevip barğan soñ, dayanacaqsıñ, – degen aptem.

– Sevgenime barğan olsam, başqa ömür körer edim, – degen Sündüs.

– Ya sevmegen olsañ, qocağa neçün çıqtıñ?

– Qudalar qatnap, anamnen babamnı qandırğanlar, olar da maña zorlay-zorlay, sevgenimden marum etip, berip yiberdiler.

– Sevgen yaşıñ bar edimi?

– Ebet.

– O da taşkentlimi?

– Yoq. Özümizniñ soqağımızda yaşay.

– Men soqağımızda yaşağanlarnıñ episini bilem. O kim eken?

– Adı Enver. Qırq beşinci nomerada yaşay.

– Vay anayçığım… O Enver menim qardaşım ola da. Menim iç bir şeyden haberim yoq, – dep taaciplengen aptem.

– Bir-birimizni sevsek de, yüreklerimizni açamadıq.

– Vaay… Demek sen bizge kelin olıp tüşüv yolunda ekensiñ de. Yazıqlar olsun. Sen kibi kelinimiz olğanını ister edim, – degen aptem.

Sündüs ağlap, başını aptemniñ köküsi üstüne qoyğan da:

– Meni afu etiñiz. Qabaat mende degil. Meni mecbur ettiler. Lâkin Enverni iç de unutamayım, – degen.

Aptem maña bu haberni şu künü degil, şu yılı bile aytmadı. Çeşit suallernen meni sınap baqsa da, menden kerek malümatnı alamadı. Niayet, bir yıldan ziyade vaqıt keçken soñ ayttı.

– Ya neçün o vaqıt aytmadıñ? – dep soradım ondan.

– Bir-biriñizge olğan munasebetiñiz öyle qolaysız yekünlengenine men bile ateşke tüşkenday olğan edim. Saña aytıp da, dertleriñni tazertmege istemegen edim, – degen edi aptem.

Vaqıt keçtikçe, yaşlarımız da arta. Aptem qocağa çıqıp, başqa şeerge ketti. Men ayaqqap fabrikasında üyken usta olıp çalıştım. Anamnen babam, evlenmegenim içün qasevetke dalıp, maña ep zorlaylar.

– Biz qartaydıq. Yanımızda torunlarımız çivildeşkenlerini isteymiz. Sen otuz yaşıñdan keçtiñ. Ne vaqıt evlenecek ekensiñ? – dep toqtamadan hatırlatıp turalar. Men indemegenime daa ziyade tarsıqqanlarını körip, bazıda bir:

– Men evlenmeycegim, – deyim.

– Öyle olmay oğlum, – dep babam nasiat bermege başlay. – İnsan bu dünyağa nesil qaldırmaq içün doğa. Mına biz qartaydıq. Eger töşekke tüşsek, sen ilâclarımızını tapıştırıp, bizni

tedaviyleyceksiñ. Ya biz köz yumğan soñ, sen qartayğanda, seniñ ilâcıñnı kim ketirecek de, kim tedaviyleycek? Em, hasta alıñda yapıp olmağan şeyleriñni kim yapacaq?

Men ömürimniñ bu tarafını da tüşünmege başladım. Menim aziz sevgim endi qaytacağı yoq. Qartlığımnı temin etmek içün evlenmek kerek olğanını añladım. Otuz eki yaşımda evlendim. Ömür arqadaşıma iç bir türlü şikâyetim yoq. Muabbet-muabbet yaşaymız. Eki oğlumız oldı. Ekisi de aliy tasil saipleri oldı. Aziz Vatanımız Qırımğa köçip keldik. Anam eki, babam üç yıl Vatan avasınen nefes alıp, köz yumdılar. Olar buña hayallana turğanlar. Men ömür arqadaşıma Sündüs aqqında iç bir şey aytmadım. Maneviyatına tesir ete bilir, dep tüşündim. Lâkin sevgilim menim aqılımdan, közlerim yumulğance çıqmaycaq. Uzun qulaqtan eşitkenime köre, Qarasuvbazar taraftaki bir köyde yaşay ekenler. Onıñ yüregi de menimki kibi berçlengendir, dep tüşünem. Qartlıqta olsa da, közlerim yumulmazdan evel Sündüsçigimni körmege pek arzulayım. Allam yardım et!